

Obsah

Předmluva	11
1 Stručně z historie diabetu	12
1.1 Diagnostika, léčba a edukace diabetu	12
1.2 Aplikace inzulínu	14
2 Péče o osoby s diabetem v České republice	17
2.1 Organizační struktura diabetologické péče	17
2.2 Ošetrovatelská péče v diabetologii	18
2.3 Formy zdravotní péče a činnosti sestry pečující o osobu s diabetem	20
2.3.1 Ambulantní péče	20
2.3.2 Jednodenní péče	24
2.3.3 Lůžková péče	24
3 Definice, epidemiologie, diagnostika, klasifikace, etiologie a patogeneze diabetu	31
3.1 Definice diabetu	31
3.2 Epidemiologie diabetu	31
3.3 Diagnostika diabetu	32
3.4 Klasifikace diabetu	34
3.5 Patogeneze a etiologie diabetu	36
3.5.1 Patogeneze a etiologie diabetu 1. typu	36
3.5.2 Patogeneze a etiologie diabetu 2. typu	36
4 Úvod do ošetrovatelského procesu v diabetologii	38
4.1 Popis metody ošetrovatelský proces	38
4.1.1 Hodnocení/posouzení v ošetrovatelské péči (assessment)	38
4.1.2 Diagnostika v ošetrovatelské péči (diagnosis)	41
4.1.3 Plánování ošetrovatelské péče (planning)	44
4.1.4 Realizace plánované ošetrovatelské péče (implementation)	52
4.1.5 Vyhodnocení ošetrovatelské péče (evaluation)	53
4.2 Příklady ošetrovatelských diagnóz podle NANDA-I v souvislosti s terapií diabetu	53

5	Fyzikální vyšetření u osoby s diabetem	56
5.1	Úvod do fyzikálního vyšetření	56
5.2	Fyzikální vyšetření v souvislosti s diabetem	56
5.2.1	Vědomí	57
5.2.2	Kognitivní funkce	57
5.2.3	Emoční změny	58
5.2.4	Hlavové nervy	58
5.2.5	Dýchání	59
5.2.6	Vyšetření reflexů	59
5.2.7	Diagnostika neuropatie	59
5.2.8	Vyšetření polohy, postoje, chůze	63
5.2.9	Stav výživy	65
5.2.10	Vyšetření kloubů	68
5.2.11	Vyšetření tepen dolních končetin	69
5.2.12	Vyšetření kůže a kožních adnex a sliznic	71
5.2.13	Inspekce nohou	72
5.2.14	Vyšetření smyslových funkcí	72
6	Přístrojové vyšetření pacienta s diabetem	74
6.1	Měření obsahu tuku bioimpedančním přístrojem	74
6.2	Elektromyografie	74
6.3	Vyšetření tepenného řečiště dolních končetin	75
6.3.1	Měření kotníkových tlaků	75
6.3.2	Ultrazvukové vyšetření	77
6.3.3	CT angiografie	77
6.3.4	Magnetická rezonance – angiografie (MRA)	77
6.3.5	Digitální subtrakční angiografie (DSA)	78
6.3.6	Perkutánní transluminální angioplastika (PTA)	78
6.3.7	Subintimální rekanalizace (SIR)	78
6.4	Měření transkutánní tenze kyslíku (TcPO ₂)	80
6.5	Oční vyšetření	81
6.5.1	Vyšetření zrakové ostrosti	81
6.5.2	Vyšetření nitroočního tlaku	81
6.5.3	Oftalmoskopické vyšetření očního pozadí v arteficiální mydriáze	81
6.5.4	Fluorescenční angiografie (FAG)	82
6.6	Kolonoskopie	82
7	Nejčastější laboratorní vyšetření u osoby s diabetem	86
7.1	Vyšetření krve	86

7.1.1	Orální glukózový toleranční test (oGTT)	86
7.1.2	Fruktosamin (glykovaný protein)	87
7.1.3	Glykovaný hemoglobin (HbA _{1c})	87
7.1.4	Vyšetření koncentrace glukózy v plazmě nalačno – FPG (Fasting Plasma Glucose)	88
7.1.5	Odběr kapilární krve ke stanovení koncentrace glukózy	88
7.1.6	Laktát	89
7.1.7	Lipidy	90
7.1.8	Minerály (ionty, elektrolyty), iontogram	90
7.1.9	Metabolity – dusíkaté látky	90
7.1.10	Inzulin, autoprotilátky (anti GAD, anti insulin, anti IA2)	90
7.1.11	Hemokoagulační vyšetření krve	91
7.1.12	Krevní obraz + diferenciální rozpočet (KO + diff.)	91
7.1.13	C-peptid	91
7.2	Vyšetření moči	92
7.2.1	Odběr vzorku ranní moči	92
7.2.2	Odběr sbírané moči	92
7.2.3	Orientační vyšetření moči pomocí diagnostických proužků	93
7.2.4	Vyšetření albuminurie a proteinurie	93
7.2.5	Vyšetření clearance kreatininu	94
7.2.6	Mikrobiologické vyšetření moči s vyšetřením citlivosti na ATB	95
8	Terapie diabetu	96
8.1	Selfmonitoring – samostatná kontrola diabetu	97
8.1.1	Selfmonitoring moči	98
8.1.2	Selfmonitoring kapilární krve	99
8.2	Léčebná výživa	108
8.2.1	Cíle a základní výživová doporučení	109
8.2.2	Výměnná jednotka	111
8.2.3	Glykemický index potravin	111
8.2.4	Glykemická nálož	112
8.2.5	Faktory ovlivňující vstřebávání sacharidů	112
8.2.6	Edukace v oblasti výživy	113
8.3	Fyzická aktivita osob s diabetem	114

8.4	Injekční a perorální antidiabetika	117
8.5	Inzulinoterapie	122
8.5.1	Subkutánní aplikace inzulínu	122
8.5.2	Alternativní cesty podání inzulínu	132
8.6	Edukace osob s diabetem	133
9	Komplikace diabetu	137
9.1	Rozdělení komplikací	137
9.1.1	Akutní komplikace diabetu	137
9.1.2	Chronické komplikace diabetu	137
10	Vybrané akutní komplikace diabetu	143
10.1	Hypoglykemie	143
10.2	Hyperglykemické stavy	148
10.2.1	Diabetická ketoacidóza	148
10.2.2	Hyperglykemický hyperosmolární stav	149
10.2.3	Laktátová acidóza	150
11	Vybrané chronické komplikace diabetu	151
11.1	Diabetická retinopatie	151
11.2	Diabetické onemocnění ledvin	152
11.3	Diabetická neuropatie	153
11.4	Diabetická noha	154
12	Vybrané hodnotící nástroje v diabetologii	156
12.1	Test rizika vzniku diabetu 2. typu (ADA)	156
12.2	Nottinghamský screeningový dotazník pro hodnocení rizika malnutrice	158
12.3	Borgova škála subjektivního vnímání zátěže	159
12.4	Dotazník o hypoglykémii pro pacienty	160
12.5	Dotazník strachu z hypoglykemie	161
12.6	Screeningový dotazník na přítomnost senzoricko-motorické neuropatie	165
12.7	Dotazník na přítomnost autonomní neuropatie	165
12.8	Klasifikace diabetické nohy podle Wagnera	167
12.9	Klasifikace podle Fontaina	167

Literatura	169
Slovník zkratk a cizích slov	183
Přílohy	187
Příloha 1 – Laboratorní diagnostika v souvislosti s diabetem . .	187
Příloha 2 – Přehled nejčastějších ošetrovatelských diagnóz podle taxonomie II NANDA-I v souvislosti s diabetem, případně komplikacemi (NANDA-I Ošetrovatelské diagnózy. Definice a klasifikace 2012–2014, Herdman, T. [ed.], přel. Kudlová, 2013)	189
Souhrn	198
Summary	199
Medailonek autorky	200
Rejstřík	201